

Казимір І. С.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ГІПЕРО-ГІПОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ КОНТЕКСТУАЛЬНИХ СИНОНІМІВ В СУЧАСНОМУ БРИТАНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Антропоцентризм модерної англістики мотивує нас звертатись до людського чинника у тих чи тих мас-медійних комунікативних контекстах. Газетний текст як одиниця комунікації з особливою семантикою має здатність впливати на читача за рахунок функціонування вербальних та невербальних складників. У статті розглядаються поняття гіперо / гіпонімії як особливого семантичного явища, яке прослідковується в аспекті категорії контекстуальної синонімії в сучасному британському газетному дискурсі. Матеріалом дослідження послугували онлайн статті медичного спрямування за 2021–2022 рр. Реферована стаття покликана обґрунтувати важливість вивчення категорії контекстуальної синонімії в аспекті парадигматики. Проаналізовано відношення “включення” (гіпонімія) між контекстуальними синонімами на матеріалі сучасної якісно-масової британської періодики. Визначено поняття, критерії виокремлення та розмежування суміжних явищ контекстуальних синонімів. Виявлено, що задля увиразнення тієї чи тієї інформації британський газетний текст містить вербальні інфографічні складники, які є потужними засобами з величезним прагматичним потенціалом. Парадигматична природа категорії контекстуальної синонімії слугує зв'язному процесу спілкуванню у газетному дискурсі. Описано такі логіко-семантичні відношення включення на матеріалі категорії контекстуальної синонімії: “A POST-LOCKDOWN PERIOD”, “GET VACCINATED”, “TRIPLE WHAMMY”, “I-BEHAVIOUR”, “WE-BEHAVIOUR”, “COVID-FREE LIFE”. У роботі імплементуються методи: компонентного (семантичного) аналізу для визначення семного складу лексеми; контекстного для встановлення кореферентності виокремлених одиниць, виокремлення прагматичної інформації та кінцевого складу лексем; логічного аналізу – для встановлення змін у семантиці; дефініційного аналізу для визначення вихідного об'єму значення.

Ключові слова: гіпонімія, гіперонім, включення, контекстуальна синонімія, газетний дискурс, інфографічний текст, контекстуальна модель включення.

Постановка проблеми дослідження. Сучасні лінгвістичні дослідження натепер характеризуються системністю, яка дозволяє вченим достеменно вивчати ієрархічні зв'язки лексичних одиниць. Так, дослідження парадигматичного рівня уможливають нас встановлювати системну залежність категорії контекстуальної синонімії на матеріалі сучасного газетного дискурсу британської лінгвокультури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гіпонімічні відношення завжди привертати неабиякий інтерес зарубіжних вчених [13; 14; 15; 19; 21–23], а саме в аспектах їх прототипно-теоретичних властивостей [12]. Слід зауважити той факт, що парадигматичні властивості категорії контекстуальної синонімії на сьогодні представлені переважно на матеріалі поодиноких досліджень зарубіжних вчених. До прикладу лексико-семантичні відношення контекстуальних синонімів на мате-

ріалі англійської мови знаходимо у праці Zeng Xian-Mo [23], де аналізуються відношення включення, перетину та несумісності. Семантичний аналіз гіпонімії на матеріалі художнього дискурсу з опертям на кореляцію до категорії контекстної синонімії вивчає Lailan Syafrina Dewi [14]. Вивчається розмежування синонімії, антонімії та гіпонімії на матеріалі нейронної мережі [19].

Постановка завдання. Мета статті полягає у напрацюванні фактичного матеріалу із газетних текстів медичного спрямування для системного аналізу гіперо-гіпонімічних (відношення включення) зв'язків контекстуальних синонімів. Матеріалом дослідження послугували 90 масово-якісних британських газет (*The Telegraph, The Sun, The Guardian*) за 2021–2022 роки. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: обґрунтувати доцільність вивчення категорії контекстуальної синонімії в аспекті парадигматики;

схарактеризувати відношення «включення» між контекстуальними синонімами на матеріалі статей медичного спрямування.

Виклад основного матеріалу. Слова, словосполучення та надфразові єдності не існують ізольовано, між ними існують зв'язки й відношення [1, с. 73]. Так, гіпонімія є виявом мовної парадигматики у мовній системі родо-видової ієрархії позначень понять, що ґрунтується на відношеннях несумісності як відсутності перетину обсягів цих понять [7, с. 87].

Почасти вчені згадують про зв'язок гіпонімії до таких категорій як синонімія [4, с. 269]. Співгіпоніми є близькими до синонімів, так як мають спільне та відмінне, синонімічний ряд з доміантою для синонімів та мікрогрупу для співгіпонімів. Співгіпоніми часто трактується як квазісиноніми. Гіпероніми чи гіпоніми прийнято вважати підвидами квазісинонімії [9]. Гіпонім є назвою видового поняття одного класу об'єктів, що передбачає наявність гіпероніма – родового знака класу понять.

Вчені відзначають, що гіпонімія є потужним засобом системної організації лексики з парадигматичної точки зору: синонімічні, антонімічні відношення між словами, а також тематичні групи слів спостерігаються, як правило, усереднені гіпонімії [8, с. 128].

У запропонованій праці розглядаються особливі мовленнєві одиниці, слова або фразеологізми, які вступають у синонімічні відношення тільки (або переважно) у певних контекстуальних умовах. Існують очевидні відмінності між контекстуальними синонімами та семантичними синонімами, які слід повинні прояснити.

Контекстуальні синоніми є проявом номінативної варіативності, для яких характерна вторинна номінація та єдність прагматичних показників, і, відповідно, суб'єктивність смислів та асиметрія у вираженні цих смислів [2, с. 18–19]. Для синонімів характерні логічні відношення тотожності, перетину, включення [2, с. 18–19], для контекстуальних – включення, перетину та несумісності [23, с. 33–36]. Мовленнєві одиниці, які трактуються як контекстуальні синоніми, повинні містити одне з трьох логіко-семантичних значень.

Важливо зазначити те, що у той час як синонімія характеризується взаємозаміною, гіпонімія – лише односторонньою заміною гіпоніма на гіперонім, але не навпаки [4, с. 269]. Деякі вчені називають відношення «включення» (inclusion) гіпонімією [17].

Відношення включення (*embedment*) полягає в тому, що *W2* (контекстуально-синонімічна мовленнєва одиниця) позначає родове поняття, з ширшим значенням як супертип до інших значень, тоді як *W1* (контекстуально-синонімічна мовленнєва одиниця) відноситься до нижчої ланки родо-видових відношень, яке трактує вужче значення. Цей тип зазвичай відомий як «гіпонімія». Тарас Сікорський у своїй праці згадує термін «симетрична гіпонімія» [8].

Оказіональний контекст є джерелом контекстно-залежної синонімії. Наведемо приклад із якісного британського видання контекстуально-синонімічний ряд із гіперонімом-домінантою:

A post-lockdown period – the return of physical dating – summer of love – boom in sales of all things romance – sexplosion.

(*The Guardian* 22/05/2021).

W1 є гіперонімом (ширшим поняттям) до гіпонімів *W1.1*, *W1.2*, *W1.3*, *W1.4*. Контекстуально-синонімічний ряд щодо гіпероніма “*a post-lockdown period*” є гіпонімами щодо їхнього загального гіпероніма, а один щодо іншого на одному й тому самому рівні узагальнення – *еквонімами* (*the return of physical dating, summer of love, boom in sales of all things romance, sexplosion, romance in the air, hugging and more intimate contact, sexual activity, looking forward to a summer of love*). Гіпонімію прийнято вважати перехідним відношенням. Допустимо, якщо відношення має місце між *a* (*summer of love*) і *b* (*boom in sales of all things romance*), а також між *b* (*boom in sales of all things romance*) і *c* (*sexplosion*), то воно має місце також між *a* та *c*.

Представлені контекстуально-синонімічні структури об'єднуються з допомогою спеціального контексту в умовах емергентно-концептуальної метафоричної структури “постлокдаун”.

Так, наведемо цитати з використанням контекстуальних синонімів медичної сфери із періодичних видань:

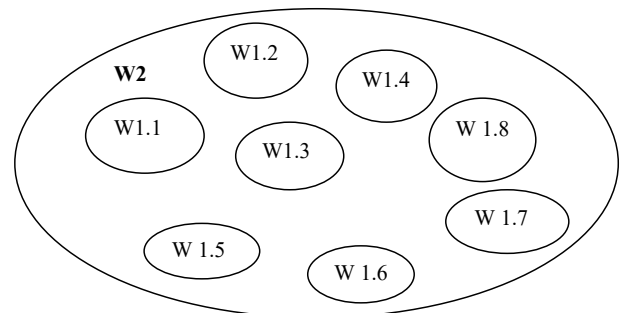

Рис. 1. Логіко-семантичне відношення «включення»

“Sexplosion”? Romance in the air as retailers look to a post-lockdown summer of love”.

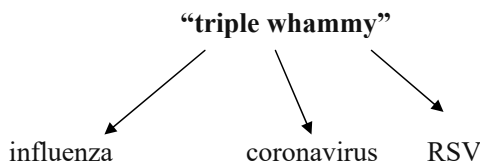
With hugging and more intimate contact still novel in England and Scotland, and on the horizon in Wales and Northern Ireland, it was still “early days”, says Debbie Bond, Lovehoney’s chief commercial officer. However, she is confident that the return of physical dating will have a positive impact on sales over the summer: “People have been stuck at home for over a year and there will be a big increase in sexual activity.”

“As Covid restrictions ease, firms predict boom in sales of all things romance, from dating apps to condoms and sex toys”.

It has encouraged new sign-ups with giveaways such as home Covid tests, with the level of interest from consumers leading its management to state they were “looking forward to a summer of love”.

(The Guardian, 22/05/2021)

На матеріалі медичної тематики наведений приклад ілюструє випадок логіко-семантичного відношення “включення” категорії контекстуальної синонімії. Іншим прикладом “включення” категорії контекстуальної синонімії знаходимо із використанням перифрастичної номінації “*triple whammy*”, яка сигніфікує та позначає три важкі хвороби *coronavirus, influenza and respiratory syncytial virus*.

Sir Patrick Vallance asked the Academy of Medical Sciences to assess how the “triple whammy” of coronavirus, influenza and respiratory syncytial virus (RSV) might affect the NHS in the winter and to make recommendations on how best to protect the health service.

(The Guardian 15/07/2021)

Лексема “*whammy*” використовується переважно у газетних текстах, означаючи подвійний чи потрійний удар, щоб вказати, що дві чи три неприємні або важкі ситуації відбуваються одночасно або виникають одна за одною [https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/triple-whammy].

“*Triple whammy*” є гіперонімом до гіпонімів: *coronavirus, influenza and respiratory syncytial virus*. Відтак, важливо апелювати до ситуативного контексту або до синтагматичної модифікації, які визначають значення гіпоніму.

Засобами реалізації біполярної оцінної структури спостерігаємо випадок відношення контекстуальної синонімії в основі якої прослідковуються гіперо-гіпонімічні зв’язки:

But the basis of this responsibility is communal, not individual. What has got us through the pandemic is acting in terms of “we”, not “me”. Language matters here.

As the health psychologist Robert West put it, the government’s current policy is much like thinking road safety “should be completely up to ‘individual responsibility’: no traffic lights, no Highway Code, no law about driving on the left, no crash barriers”. The question of how fast you drive is not a matter of “personal responsibility” – yet ministers have decided that vital safety measures, such as mask wearing, should be. But his repeated mantra was that we must change the way we deal with the pandemic and “move from universal government diktat to relying on people’s personal responsibility” (https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jul/06/boris-johnson-policy-pandemic-restrictions).

Виокремлюємо контекстуально-синонімічний ряд із домінантою-гіперонімом “*I-behaviour*” та гіпонімами: *flouting rules, holding house parties, choosing not to get vaccinated*.

(The Guardian 06/07/2021)

“We – behaviour” є гіперонімом щодо гіпонімів *wearing masks, social distancing and self-isolating*.

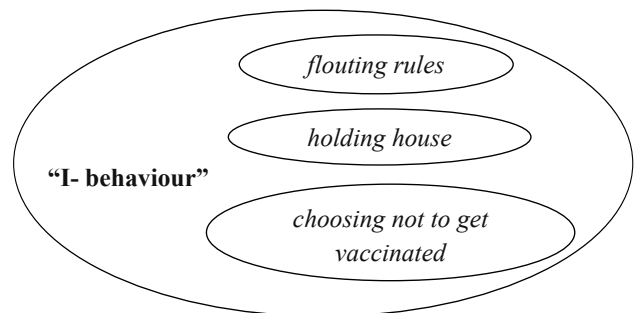

Рис. 2. Контекстна модель включення “I – behaviour”

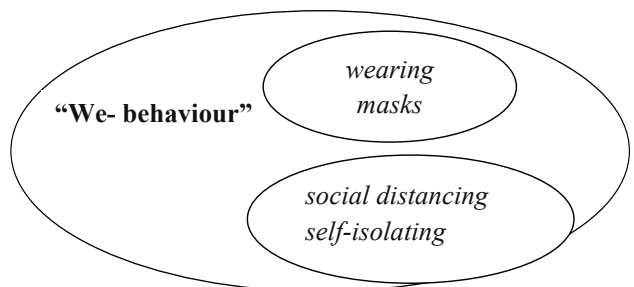

Рис. 3. Контекстна модель включення “We – behaviour”

Наведені контекстно-опозиційні моделі (*I-behaviour; We-behaviour*) включення транслюють ситуацію щодо відповідальності стратегії поведінки кожного громадянина у зв'язку із вірусними інфекціями та шляхами їх запобігання.

Сучасні газетні тексти натепер характеризуються увиразненням тієї чи тієї інформації завдяки функціонуванню вербально-інфографічних складників, які володіють потужним прагматичним потенціалом. Дослідниця мультимодальних текстів Лариса Макарук стверджує, що сучасні тексти малої форми набувають нових форм передачі актуальної інформації [6]. Інфографічні тексти малої форми, присвячені COVID-19 уможливають репрезентацію потрібної інформації [6; 5, с. 55–56].

У нашому дослідженні візуальним компонентом мовної природи властива контекстуальна синонімія. На матеріалі періодичного видання “The Guardian” інфографічний текст із використанням лексичних одиниць на позначення контекстуальної близькості значень в основі якої прослідковуються гіперо-гіпонімічні зв'язки:

Get vaccinated: to travel abroad, to protect your family and community, to lower your risk to be hospitalized. Інфографічний текст, у якому прослідковується контекстуальна синонімія репрезентує важливість вакцинації в умовах пандемії задля

збереження імунного захисту не лише власного, а й здоров'я близьких.

В умовах наведеної ситуації контекстуально-синонімічний ряд представлений гіперонімом (*Get vaccinated*), який семантично унаочнюється гіперонімами: *to travel abroad, to protect your family and community, to lower your risk to be hospitalized.*

Covid-free life ⇒ *not caught the virus, to suffer one or more times, to be less fortunate*

By then I had written 163,000 words covering 938 days of Covid-free life – I and my husband had still not caught the virus, while nearly all of our friends and family had suffered one or more times. So happy new year to fellow Covid escapers, long may it last – and warmest wishes to all those who are less fortunate, hoping 2023 will bring good health, peace and goodwill.

(The Guardian 22.09.2022)

Covid-free life, загальна контекстуально-синонімічна одиниця є гіперонімом до контекстуально-синонімічних одиниць (*not caught the virus, to suffer one or more times, Covid escapers, to be less fortunate*) менш загального порядку.

Висновки. Проведене дослідження мовленнєвого матеріалу дозволяє вказувати на те, що категорії контекстуальної синонімії властиві логічні відношення включення або гіпонімії, де виокремлюється гіперонім як домінанта контекстуально-синонімічного ряду з ширшим значенням та гіпоніми або еквоніми як члени контекстуально-синонімічного ряду з вузьким значенням. Виокремлені контекстні моделі містять різночастині моделі включення, до складу яких входять багатоконпонентна контекстуально-синонімічна модель. Відтак, активне послугування категорією контекстуальної синонімії на матеріалі статей медичного спрямування дозволяє уникати повторюваних слів, які з'являються і створюються задля формування дискурсів, які мають варіації лексичних форм в умовах функціонування нових форм малих текстів.

Список літератури:

1. Бехта І. А. Прагматика оповідного дискурсу у газетно-публіцистичному стилі. *Новітня філологія*. 2007. № 4 (24) С. 71–84.
2. Кирилова В.М. Спрямованість оцінки у синонімії (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 1996. 25 с.
3. Косович О. Гіперонімія / гіпонімія в лексико-семантичній системі мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. № 40 (2), 2019. С. 45–47.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ, 2003. 464 с.
5. Макарук Л. Візуальні засоби репрезентації проксемічних обмежень в англійських інфографічних текстах присвячених COVID-19. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. 2021. Вип. 12(80), 2021. С. 55–58.

6. Макарук Л. Л. Графічна лінгвістика: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку. *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 16–21.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
8. Сікорський Т. Видові віношення в інтразоні лексичного ланцюжку світанок-схід-початок. Чернівці. 2011. URL: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2011_3/Taras_Sikorskyi.pdf (дата звернення 24.03.2023)
9. Словник іншомовних слів. Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
10. Суддя А. М. Функціонування контекстуальних синонімів-прикметників у німецькомовному художньому дискурсі : когнітивний та прагмастилістичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2014. 20 с.
11. Collins Dictionary. Triple Whammy. 2023. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/triple-whammy> (retrieved from 22.03.2023)
12. Cruse, D.A. Hyponymy and Its Varieties. In: Green, R., Bean, C.A., Myaeng, S.H. (eds) *The Semantics of Relationships. Information Science and Knowledge Management*, vol 3. Springer, Dordrecht. 2002. https://doi.org/10.1007/978-94-017-0073-3_1
13. Crystal, D. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics* (5 th Ed). Oxford: Blackwell, 2003. p.176.
14. Lailan Syafrina Dewi *Semantic Analysis of Hyponymy in the Short Story “My Hero is You (How Kids Can Fight Covid19)”* By IASC. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2021. volume 624, P. 341-346. URL: [file:///C:/Users/Asus/Downloads/125970093%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Downloads/125970093%20(1).pdf) (retrieved from: 23.03.2023)
15. Lyons, J. *Structural Semantics*. Cambridge. Cambridge University Press. 1963. 237 p.
16. Nordquist, R. *What Are Hyponyms in English?*, 2019. URL: <https://www.thoughtco.com/hyponym-words-term-1690946> (retrieved from: 23.03.2023).
17. Palmer, F. R. *Semantics*. Cambridge. Cambridge University Press. 1983. 232 p.
18. Rennagel W. R. *Graphistics / W. R. Rennagel. Studies in Linguistics in Honor of*
19. Scheible, S., im Walde, S. S., and Springorum, S. *Uncovering distributional differences between synonyms and antonyms in a word space model*. In *Proceedings of the 6th International Joint Conference on Natural Language Processing*, Nagoya, Japan. 2013. P. 489–497.
20. Riemer, N. *Introducing Semantics*. Cambridge University Press, 2010. p. 135–136.
21. Schwartz, R., Reichart, R., and Rappoport. *A Symmetric pattern based word embeddings for improved word similarity prediction*. In *Proceedings of the 19th Conference on Computational Language Learning (CoNLL)*, 2015. Beijing. P. 258–267.
22. Yesi Widi Arsita. *Hyponymy and Synonymy in the Religious Discourse “Islam Itu Indah” as Indonesian Language Teaching Materials*. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, volume 662. 2021. P. 489–498. URL: <file:///C:/Users/Asus/Downloads/125974379.pdf> (Retrieved from 17.03.2021)
23. Zeng Xian-mo. *Semantic relationships between contextual synonyms*. *US-China Education Review*. 2007, Volume 4, No. 9 (Serial No. 34) URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED502523.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).

Kazymir I. S. HYPERO-HYPONYMIC RELATIONS OF CONTEXTUAL SYNONYMS IN MODERN BRITISH NEWSPAPER DISCOURSE

The unfading interest of modern anthropocentrically oriented linguistics in the conditions of continuous modernization of mass media motivates us to turn to the human factor in various communicative contexts. Newspaper text as a unit of communication with special semantics has the ability to influence the reader due to the functioning of verbal and non-verbal components. The article is aimed at considering the concept of hypero / hyponymy as a special semantic phenomenon, which has been traced in the aspect of the category of contextual synonymy in modern British newspaper discourse. A selection of the studied subject is made on the material of quality-mass articles of the medical direction for 2021–2022. The referred article is designed to substantiate the importance of studying the category of contextual synonymy in the aspect of paradigmatics. The relationship of “inclusion” (hyponymy) between contextual synonyms on the material of modern high-quality mass British periodicals has been analyzed. Concepts, criteria for distinguishing and demarcation related phenomena of contextual synonyms have been defined. It was found that in order to express this or that information, the British newspaper text contains verbal infographic components, which are powerful tools with a huge pragmatic potential. The paradigmatic nature of the category of contextual synonymy serves the coherent process of communication in newspaper discourse. The following logical-semantic relations of inclusion on the material of the category of contextual synonymy are described: “A POST-LOCKDOWN PERIOD”, “GET VACCINATED”, “TRIPLE WHAMMY”, “I-BEHAVIOUR”, “WE-BEHAVIOUR”, “COVID-FREE LIFE”.

The work implements the following methods: component (semantic) analysis to determine the composition of a lexeme; contextual for establishing co-referentiality of singled out units, singling out pragmatic information and the final composition of lexemes; logical analysis – to establish changes in semantics; definitional analysis – to determine the original volume of value.

Key words: *hyponymy, inclusion, hyperonym, contextual synonymy, newspaper discourse, infographic text, contextual inclusion model.*